

ก้าวที่สามแห่งการพัฒนาของปัญญาประทีป

ฉบับที่ ๘/๒๕๕๕

ทุกข์ของสุข

สวัสดีปีใหม่ท่านผู้ปกครองที่เคารพทุกท่าน

ในเทศกาลปีใหม่เช่นนี้ เราต่างส่งความสุขผ่านคำอวยพรถึงกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพราะความสุขนี้หนาเป็นเป้าหมายของมนุษย์ทุกคน ใชหรือไม่

ปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา ดูให้ดี ถือเป็นโอกาสให้เราทุกคน ได้เห็น “**ความทุกข์**” ที่เกิดขึ้นจากการที่เราพยายามฝืนธรรมชาติ จนบ้านเมืองเกือบจมใต้บาดาลอย่างถ้วนทั่ว พวกเราบางคนประสบอุทกภัยโดยตรง บ้านเรือนเสียหาย แต่ไม่ทุกข์เท่าไรเพราะปล่อยวางความติดตึงซึ่งทรัพย์สินที่มีอยู่ ขณะที่บางคนแม้ไม่ได้ประสบภัยโดยตรง แต่จิตกลับวิปโยคห้วงหวงกลัวสูญเสียที่ยึดมั่นถือมั่นครอบครองมาโดยตลอดว่าเป็นของตัวเอง ตน บทเรียนครั้งนี้มีคาถาโถมให้เรียนรู้ได้จากทุกสื่อ แต่จะมีใครสักกี่คนเล่า ที่จะโอปนโยโก คือ น้อมธรรมเข้ามาสู่ใจ ใคร่ครวญศึกษาวิชาชีวิตจากทุกข์ในครั้งนี้

ดังเช่นธรรมะของพระพุทธเจ้าที่กล่าวถึง “ทุกข์สังขะ” ในอริยสัจ ๔ ที่ชาวปัญญาประทีปได้เรียนรู้จากบทสวดมนต์ทำวัตรกันอย่างสม่ำเสมอ

๑. ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นทุกข์
๒. ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่พอใจ ก็เป็นทุกข์
๓. ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นทุกข์
๔. ความผิดหวัง ไม่ได้รับสิ่งที่ต้องการ ก็เป็นทุกข์

ที่ผ่านมา เราพูดถึงและศึกษาเรื่อง **“ความทุกข์”** กันมาเยอะ เพราะเราต่างเกลียดทุกข์ พยายามหาทางดับทุกข์ต่าง ๆ นานา ผิดบ้าง ถูกบ้าง แล้วแต่เหตุปัจจัยของแต่ละคน แต่ **“ความสุข”** ที่เราเพียรหา ที่เราไว้วางใจนี้หนา ดูเหมือนว่าเราจะไม่ค่อยได้เรียนรู้จักมัน **“ทำไมการศึกษาในเรื่องธรรมชาติของความสุขจึงมีน้อยนัก”**

“ความสุข” คืออะไร มีกี่แบบ เกิดขึ้นได้อย่างไร ความสุขที่เกิดขึ้นกับเรา แต่ละครั้ง แต่ละกาล เหมือนหรือต่างหรือไม่ อย่างไร “ความสุข” อยู่กับเราตลอดไปหรือไม่.....

แม้เด็ก ๆ ส่วนใหญ่อาจจะยังไม่สนใจในวิชาที่สอนความเป็นจริงของชีวิตเหล่านี้ แต่ผู้ใหญ่อย่างเรา ทั้งพ่อแม่ และครูก็จะเพียรรำพึงฝนตนเป็นแบบอย่าง และเป็นพี่เลี้ยงจัดโอกาสให้ได้สัมผัส เรียนรู้ย่างใคร่ครวญตามกำลังความสามารถเท่าที่เหตุและและปัจจัยอำนวย

ลงพื้นที่สัมผัสความจริง กดกริ่งจิตสาธารณะ

เมื่อ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา **ชาวคณะปัญญาประทีป และทอสี่ โรงเรียนพี จึงได้รวมพลังนัดไปทำความสะอาด ขัดสีฉวีวรรณให้กับอาคารเรียนและโรงอาหารของโรงเรียนวัดมณฑลประสิทธิ์ อ.วังน้อย จ. พระนครศรีอยุธยา** ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างหนักหน่วงจากอุทกภัยที่ผ่านมา

งานนี้ครูเห็นเด็ก ๆ ขมิ้มมันขันอาสาทำงานกันอย่างไม่ย่อท้อต่อร่องรอยที่ค้ำกรังบนกำแพง หลายคนได้ฝึกใช้เครื่องมือช่างทำงานต่างๆ เช่น เกรียงหรือตะปูแฉะสีเก่า กระจกทรายขัดผนัง ลูกกลิ้งหรือแปรงทาสีใหม่สดใส

ส่วนนักเรียนมัธยม ๒ กลุ่มหนึ่งมีโอกาส**ได้ฝึกทำสารคดีบันทึกเรื่องราวความทุกข์-สุขครั้งนี้** หลังจากที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาและจิตวิญญาณนักสื่อสารจากพี่พี่ที่อบอุ่นทีม **“คนค้นคน”** ส่วนอีกกลุ่มได้ไป

ทำงานสารคดีบันทึกตอนหนึ่งของชีวิตครอบครัวน้องแพรว คุณยายอด
นักสู้และคุณหลานยอดกตัญญูผู้ประสพภัยในพื้นที่แควคลองสี่ รังสิต
การทำงานสารคดีเป็นเครื่องมือให้เด็กๆ ได้เข้าไปใกล้ชิด เปิดประตูใจ
สัมผัสความคิด ความรู้สึก ร่องรอยชีวิตของผู้อื่น ให้เห็นทุกข์ เห็นสุข
ของผู้อื่น เป็นกระจกสะท้อนให้หันมารู้จักและสนิทสนมกับความทุกข์-
ความสุขของตนเองมากขึ้น

แม้ว่างานที่เราได้ร่วมสร้างในวันนั้น จะไม่ได้ยิ่งใหญ่ในผลที่เห็น
แต่ครูเชื่อว่า เด็กๆ หลายคนได้**ประจักษ์ในใจถึง “ความสุข”** จากการให้
การได้รับฟังความทุกข์ร้อนของผู้อื่น การได้ลงมือช่วยเหลือ เป็น
ความสุขแบบที่ไม่ก่อให้เกิดความทุกข์ในภายหลัง เป็นความสุขที่ปุถุชน
อย่างเราไม่ค่อยมีโอกาสได้รู้จัก ไซหรือไม

รถบัมพ์ ปั่นความเร่าร้อน

สำหรับคำค้นไป “ตลาดไนท์” ประจำเดือนธันวาคมที่ผ่านมา เด็กๆ
เขียนจดหมายแสดงความจำนงขอสลับวันไปให้ตรงกับคืนวันศุกร์ที่มี
งานฤดูหนาว ด้วยเหตุผลนานัปการของเด็กๆ ที่ยกมา คณะครูจึงตกลง
ปลงใจอนุญาต และได้รวบรวมผลกำลัง เกาะติดดูแลเด็กๆ าระยะประชั้น
ชิด

กิจกรรมที่เด็กๆ ส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุดเห็นจะเปลี่ยนจาก
เรื่องขมมนมเนย เป็นเรียงคิวเล่นรถบัมพ์ (Bumping Cars) กัน ในที่นี้
ขออนุญาตเล่าถึงเรื่องส่วนตัวเล็กน้อยว่า ในสมัยที่ครูแจ๊ดเป็นเด็กมัธยม
ต้นเองนั้น ได้เคยหลงใหลกับความสุขจากการเล่นรถชนิดนี้มาก่อน **ถึง
ขั้นที่เรียกว่า “ติดใจ” เป็นอบายมุขตัวตั้นๆ ของชีวิตเลยก็ว่าได้** เนื่องจาก
เป็นเด็กจอมพลัง ลุ่มหลงความเร็วและแรง ตริงกับเสียงเพลงและแสงสีที่
กระตุ้นเร้าความรู้สึก ความอยากที่จะเป็นเจ้าแม่ครองความเป็นหนึ่ง ชน
ตะให้ผู้อื่นกระเด็นกระดอนราบคาบไปตรงหน้า **แม้วันนี้เวลาผ่านไป
เกือบ ๓๐ ปี ก็ยังมีสัญญาสัมผัสความรู้สึก “สะใจ” นั้นได้**

“ไอ้โห มันสุดยอดเลยครู...” เมื่อเด็กๆ ได้มาแบ่งปันเล่าให้ฟังถึงความสุขที่เกิดขึ้นชั่วยามนั้น ครูแจ๊ดจึงยิ้มตั้งใจฟังเรื่องราวของเขา ที่ไม่ต่างจากของเราเมื่อวันวานอย่างเข้าใจ ก่อนที่จะแลกเปลี่ยนชวนคิดแบบเนียนเนียน พาให้เท่าทันความน่ากลัวของสิ่งที่เรียกว่า ‘สุข’ แต่ที่ครูแจ๊ดรู้สึกลึกๆ ภายในคือ ความรู้สึกซาบซึ้งถึงพระธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า ที่กล่าวสิ่งใดไม่มีผิดเพี้ยน แล้วเด็กๆ ลูกหลานกลุ่มเล็กๆ นี้ ก็กำลังได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชีวิตตั้งแต่ยังเยาว์วัย ต่างจากเราที่กว่าจะได้ “อ้อ” ก็พลาดตกหล่ม หลุมพลาถอารมณ์มานับหลายล้านครั้ง

ยิ่งคิดเช่นนั้น ยิ่งมั่นใจในการงาน ภาระกิจที่เรา เหล่าคณะครูกำลังทำที่โรงเรียน และยิ่งรู้สึกอนุโมทนาคุณพ่อคุณแม่ผู้มีความแน่วแน่มิยอมแพ้ ร่วมกันพาตนเองและเด็กๆ ฝึกฝน จับมือกันเรียนรู้วิชาแห่ง **“ความสุข-ความทุกข์”** นี้ไปด้วยกัน

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ปกครองทุกท่านที่จัดสรรเวลาเข้าร่วมงานกีฬาปัญญาประทีป และร่วมประชุมการนำเสนอแนวทางการจัดหลักสูตรมัธยมปลายของโรงเรียนในวันศุกร์ที่ ๓๐ ธันวาคมที่ผ่านมา

สำหรับคุณพ่อคุณแม่ที่ไม่สามารถจัดสรรเวลาเข้าร่วมกิจกรรมในวันนั้น ทางโรงเรียนจะจัดส่งเอกสารประกอบการนำเสนอให้กับท่านผ่านทางแฟ้มสื่อสารของนักเรียนในโอกาสต่อไป

“ความขมใจหรือทมะเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้ประพฤตินิธรรม ถ้าขาดความขมใจเสียแล้ว ก็ยอมแพ้ได้ง่ายๆ ไม่อยากจะฝืนกระแสของความอยาก ความยึด หรือความต้องการนานาประการ คืออยากจะตามใจตัว พอเกิดความอยากในสิ่งใด ก็รีบตามตะครุบเอา เกิดโกรธขึ้นมาก็ทำตามอารมณ์โกรธ เกิดความล่งเลก็หลงวนเวียนหาทางออกไม่ได้ ฉะนั้นจึงต้องมีความขมใจที่จะทวนกระแสโลก ว่ายน้ำทวนกระแสอยู่ตลอดเวลา ด้วยความหนักหน่วง แต่ก็ต้องทำ เพราะรู้ว่าจุดหมาย

**ปลายทางคือ ความสงบเย็น ก็ต้องฝึกใจ ยอมลำบากตรากตรำ ทนทุกข์
ทรมาน ไประหว่างการเดินทางนี้จนกว่าจะถึงจุดหมาย”**

ธรรมะจากคุณแม่รัญจวน อินทรกำแหง “ครูของครู”

ด้วยความเคารพยิ่ง

ครูแจ้ด